

GYS

BELEDİYE VE BAĞLI KURULUŞLARI İLE MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ PERSONELİ (2. GRUP)

GÖREVDE YÜKSELME SINAVLARINA HAZIRLIK

KONU ANLATIMLI - SORU BANKASI

Soruların çözümlerine,
kitabın baskı tarihinden
sonraki güncellemelere ve
konulardaki ek formlara erişebilmek
için QR kodu okutunuz.

Komisyon
BELEDİYE VE BAĞLI KURULUŞLARI İLE MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ PERSONELİ
GÖREVDE YÜKSELME SINAVLARINA HAZIRLIK KONU ANLATIMLI SORU BANKASI
(2. GRUP)

ISBN 978-625-6764-61-3

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2026, Ankara

Yayın-Proje: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mah. 204. Cad.
No: 141/A-33
Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız;

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personeli Görevde Yükselme Sınavlarına Hazırlık Konu Anlatımlı Soru Bankası kitabımız, yayımlanan son sınav ilanındaki konular baz alınarak alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından hazırlanmıştır. Yayınımızda yer alan bazı soruların çözümlerine, baskı tarihinden sonraki güncellemelerine ve konulardaki ek formlara erişebilmek için dış kapakta yer alan QR kodu okutunuz. Yayınımızdaki konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü ve cevaplı testler ile pratiğe ilişkin çok sayıda örneğe yer verilmiştir. Anlatılan konuların zihinde somutlaşması için konuların arasına yazar notları, şemalar ve tablolar da eklenmiştir. Kitabımızda, daha önceki sınavlarda sorulmuş olan soru ve çözümler ilgili konuların arasına yerleştirilmiştir. Okuyucuların toplam iş yükü gözetilerek, öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, güncel ve çalışmalarını pekiştirecek yöntemleri sunmak amacıyla özenle hazırlanan bu yayınınızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza katkı sağlamasını diliyoruz. Kitaba ilişkin sorularınızı yayinevi@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538-5949240 numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

PEGEM Akademi Yayıncılık

DİKKAT

Bilindiği üzere, 4/07/2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de (KHK), Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’ne yönelik “Bakanlar Kurulu, Başbakan” ibarelerine yönelik düzenlemeler yer aldı.

Söz konusu düzenlemeyle;

Yürütme maddeleri

MADDE 72 – (1) Yürürlükte bulunan kanun ve kanun hükmünde kararnameler ile 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerin yürütme maddelerinde Bakanlar Kurulu ve bakanlara yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır.

Tüzükler, Bakanlar Kurulu kararları ve yönetmelikleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılan kanunların ilgili maddeleri gereğince yürürlüğe konulmuş olan tüzükler, nizamnameler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür.” hükümlerine yer verilmiştir.

T.C. Anayasası’nın Geçici 21’inci maddesinde ise “Kanunlar ve diğer mevzuat ile Başbakanlık ve Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler, ilgili mevzuatta değişiklik yapılmıncaya kadar Cumhurbaşkanlığı tarafından kullanılır” hükmüne yer verilmiştir.

Diğer taraftan, kitabımızda, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personeli Ünvan Değişikliği Sınavına yönelik yer verilen konular <http://www.mevzuat.gov.tr/> internet adresinden güncel olduğu düşünülerek aynısına yer verilmiştir. Ancak, bazı mevzuatlarda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin güncellenmediği görülmüştür.

Okuyucularımızın, kitapta yer alan bazı mevzuatlarda ve çıkmış sorularda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin yer alması halinde yukarıdaki kanun hükmünün göz önüne alınarak değerlendirmeleri gerekmektedir.

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: 5393 Sayılı Belediye Kanunu	1
2. Bölüm: 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu	20
3. Bölüm: 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu.....	31
4. Bölüm: 442 Sayılı Köy Kanunu	43
5. Bölüm: 5355 Sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanunu.....	51
6. Bölüm: 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu	58
7. Bölüm: 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu	72
8. Bölüm: T.C. Anayasası	85
9. Bölüm: Türkiye'nin İdari Teşkilatı	133
10. Bölüm: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu	143
11. Bölüm: Atatürkçü Düşünce Sistemi	189
12. Bölüm: Kamu İdareleri İle Mahalli İdarelerde Halkla İlişkiler ve İletişim	204
13. Bölüm: Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	235
14. Bölüm: Noktalama İşaretleri	249
15. Bölüm: Yazım Kuralları	256

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Belediyenin görev ve sorumlulukları

Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75'inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya **yaptırır. (Mülga son cümle: 12/11/2012-6360/17 md.) (...)** **(Ek cümleler: 12/11/2012-6360/17 md.)** Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

b) (...) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir; cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapabilir. **(Değişik ikinci cümle: 12/11/2012-6360/17 md.)** Gerekteğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/17 md.; Değişik: 12/7/2013-6495/100 md.) Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdî yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez.

(İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 24/1/2007 tarihli ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı Kararı ile.)

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.

Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır.

(Ek fıkra: 1/7/2006-5538/29 md.) Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları

Madde 15- Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.

b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.

c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.

d) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.

e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek; kaynak sularını işletmek veya işlettmek.

f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek.

g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

h) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.

i) Borç almak, bağış kabul etmek.

j) Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

k) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

l) Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

m) Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.

n) Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.

o) Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sivilaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliği oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

r) (Ek: 12/11/2012-6360/18 md.) Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda

tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiği ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,

s) (Ek: 4/4/2015-6645/84 md.) Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

ş) (Ek:24/12/2020-7261/33 md.) Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek.

(Ek fıkra: 4/4/2015-6645/84 md.) (s) bendi uyarınca asansörlerin yıllık periyodik kontrolünü yapacak belediyeler ile yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarının sahip olması gereken şartlar, yıllık periyodik kontrol esasları ile yıllık periyodik kontrol ücretleri Türkiye Belediyeler Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Türk Standartları Enstitüsü temsilcilerinin de yer alacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Konuya ilişkin düzenlemeler, komisyon kararları doğrultusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılır.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/18 md.) (r) bendine göre verilecek yer seçim belgesi karşılığında alınacak ücret Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca belirlenir. Ücreti yatırılmasına rağmen yirmi gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır. Büyükşehir sınırları içerisinde yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

(l) bendinde belirtilen gayrisihhî müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır.

Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67'nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere

P
E
G
E
M

A
K
A
D
E
M
İ

TEMEL İLKELER:

- ✎ Aralarında kabul edilebilir doğal bir bağlantı olmadığı sürece mal alımı, hizmet alımı ve yapım işleri bir arada ihale edilemez.
- ✎ Eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal veya hizmet alımları ile yapım işleri kısımlara bölünemez.
- ✎ Bu kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. Cumhurbaşkanlığı hizmetlerinin özelliği ve güvenlik şartlarına uygun şekilde yerine getirilme zorunluluğu nedeniyle Cumhurbaşkanlığınca gerçekleştirilecek her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin ihaleler bu Kanunun 21'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre yapılabilir. Diğer ihale usulleri Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir.
- ✎ Ödeneği bulunmayan hiçbir iş için ihaleye çıkılamaz.

İlgili mevzuatı gereğince Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporu gerekli olan işlerde ihaleye çıkılabilmeleri için ÇED olumlu belgesinin alınmış olması zorunludur. Ancak doğal afetlere bağlı olarak acilen ihale edilecek yapım işlerinde ÇED raporu aranmaz.

Çıkış Sorular

- I. Pazarlık usulü
- II. Açık ihale usulü
- III. Belli istekliler arasında ihale usulü

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'na göre yapılacak ihalelerde yukarıdakilerden hangileri temel ihale usulleridir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

Çözüm:

Bu kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. Diğer ihale usulleri kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir.

Cevap C

İHALE KOMİSYONU:

- ✎ İhale yetkilisi, biri başkan olmak üzere, ikisinin ihale konusu işin uzmanı olması şartıyla, ilgili idare personelinin en az dört kişinin ve muhasebe veya mali işlerden sorumlu bir personelin katılımıyla kurulacak **en az 5 ve tek sayıda** kişiden oluşan ihale komisyonunu, yedek üyeler de dahil olmak üzere görevlendirir.
- ✎ İhaleyi yapan idarede yeterli sayı veya nitelikte personel bulunmaması hâlinde, bu Kanun kapsamında ki idarelerden komisyona üye alınabilir.
- ✎ Gerekli incelemeyi yapmalarını sağlamak amacıyla ihale işlem dosyasının birer örneği, **ilân veya daveti izleyen 3 gün** içinde ihale komisyonu üyelerine verilir.
- ✎ İhale komisyonu eksiksiz olarak toplanır. Komisyon kararları çoğunlukla alınır. Kararlarda çekimser kalamaz. Komisyon başkanı ve üyeleri oy ve kararlarından sorumludur. Karşı oy kullanan komisyon üyeleri, gerekçesini komisyon kararına yazmak ve imzalamak zorundadır.
- ✎ İhale komisyonunca alınan kararlar ve düzenlenen tutanaklar, komisyon başkan ve üyelerinin adları, soyadları ve görev ünvanları belirtilerek imzalanır.

İHALE İŞLEM DOSYASI:

- ✎ İhalesi yapılacak her iş için bir işlem dosyası düzenlenir. Bu dosyada ihale yetkilisinden alınan **onay belgesi ve eki yaklaşık maliyete ilişkin hesap cetveli, ihale dokümanı, ilan metinleri, adaylar veya istekliler tarafından sunulan başvurular veya teklifler ve diğer belgeler, ihale komisyonu tutanak ve kararları gibi ihale süreci ile ilgili bütün belgeler** bulunur.

TEMEL HAK VE ÖDEVLER

I. TEMEL HAK VE ÖDEVLER

- ✓ 1982 Anayasası; herkesin **kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilemez, vazgeçilemez** temel hak ve hürriyetlere sahip olduğunu kabul etmiştir.

1. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması

- ✓ Temel hak ve hürriyetler, **özlerine dokunulmaksızın yalnızca anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak** ancak **kanunla** sınırlanabilir. Bu sınırlamalar anayasanın **sözüne, ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine, ölçülülük ilkesine** aykırı olamaz.
- ✓ Yabancılar için temel hak ve hürriyetler milletlerarası hukuka uygun olarak **kanun** ile sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemdeki sınırlandırılmasının sınırları şunlardır:

- ✓ Genel maddelerle sınırlandırma yapılamaz.
- ✓ Sınırlamalar hakkın özünü yok edecek biçimde olamaz.
- ✓ Sınırlamalar anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmak zorundadır.
- ✓ Sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz.
- ✓ Sınırlamalar laik cumhuriyetin gereklerine aykırı olamaz.
- ✓ Sınırlamalar ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.
- ✓ Sınırlamalar ancak kanunla yapılır.

2. Temel Hakların Kötüye Kullanılamaması

- ✓ Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz. Temel hak ve hürriyetler, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmak amacıyla kullanılamaz.

3. Temel Hak ve Hürriyetlerin Durdurulması:

- ✓ Anayasanın 15. maddesine göre, olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetler askıya alınabilecek ve anayasada yer alan güvencelere aykırı tedbirler alınabilecektir.
 - **Savaş,**
 - **Seferberlik,**
 - **Olağanüstü hâl** durumlarında milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin bir kısmının kısmen veya tamamen durdurulmasına ve anayasada yer alan güvencelere aykırı tedbirler alınmasına yer verilmiştir.
- ✓ **Savaş, Seferberlik ve Olağanüstü Hâllerde Dahi Dokunulamayacak Temel Hak ve Hürriyetler (Çekirdek Haklar)**
- ✓ Savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında; kimsenin yaşama hakkı alınamaz, kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz.

- ✓ Kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz.
- ✓ Suç ve cezalar geriye yürütülemez.
- ✓ Suçluluğu mahkemelerce saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz (masumiyet karinesi).

II. KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ (NEGATİF STATÜ HAKLARI)

- ✓ Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı
- ✓ Zorla çalıştırılma yasağı
- ✓ Kişi hürriyeti ve güvenliği
- ✓ Özel hayatın gizliliği
- ✓ Konut dokunulmazlığı
- ✓ Haberleşme hürriyeti
- ✓ Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- ✓ Din ve vicdan hürriyeti
- ✓ Düşünce ve kanaat hürriyeti
- ✓ Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti
- ✓ Bilim ve sanat hürriyeti
- ✓ Basın hürriyeti
- ✓ Süreli ve süresiz yayın hakkı
- ✓ Basın araçlarının korunması
- ✓ Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı
- ✓ Düzeltme ve cevap hakkı
- ✓ Dernek kurma hürriyeti
- ✓ Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- ✓ Mülkiyet hakkı
- ✓ Hak arama hürriyeti
- ✓ Kanuni hâkim güvencesi
- ✓ Suç ve cezalara ilişkin ilkeler
- ✓ İspat hakkı
- ✓ Temel hak ve hürriyetlerin korunması

Koruyucu haklar, diğer adıyla negatif statü hakları kişiyi devlete karşı koruyan, devletin kişiye karşı alanını sınırlayan haklardır.

Not

◆ Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı

- ✓ Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.
- ◆ **Kişi Hürriyeti ve Güvenliği**
- ✓ Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.
- ✓ Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç **48 saat** ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok **4 gün** içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hâl ve savaş hâllerinde uzatılabilir.